

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23.11.2016, sp. zn. 8 Tdo 383/2016, ECLI:CZ:NS:2016:8.TDO.383.2016.3

Číslo: 12/2018

Právní věta:

Podle § 53 odst. 1 věty třetí tr. zákoníku platí, že peněžitý trest nelze uložit vedle trestu propadnutí majetku bez ohledu na skutečnost, zda propadnutí majetku postihuje celý majetek pachatele, nebo jen tu jeho část, kterou soud určil.

Při ukládání trestu propadnutí majetku (celého nebo jeho části) je soud povinen respektovat kromě obecných hledisek vymezených v § 39 tr. zákoníku též rozsah a hodnotu majetku, který patří pachateli, aby měl alespoň rámcovou představu o dopadu tohoto trestu do majetkových poměrů pachatele a dalších osob (rodinných příslušníků pachatele apod.), jejichž oprávněných zájmů se uložený trest dotýká. Všechny okolnosti rozhodné pro uložení trestu propadnutí majetku, k nimž je třeba opatřit potřebné důkazy, pak musí soud vzít v úvahu i s přihlédnutím k tomu, zda vysloví propadnutí celého majetku pachatele, nebo jen jeho části, případně jak velké části, a jestli uloží i jiný druh trestu přípustný vedle propadnutí majetku.

Státní zástupce je oprávněn už v obžalobě navrhnout uložení trestu propadnutí majetku (nebo jiného konkrétního druhu trestu). I když tak neučiní, je povinen zajistit, aby byly již v přípravném řízení náležitě objasněny osobní a majetkové poměry pachatele (obviněného), pokud reálně přichází v úvahu, že soud uloží trest propadnutí majetku nebo jiný trest, který pachatele postihne na majetku (§ 39 odst. 7 tr. zákoníku). V takovém případě nestačí jen zajistit majetek pachatele (obviněného) podle § 347 tr. ř.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 23.11.2016

Spisová značka: 8 Tdo 383/2016

Číslo rozhodnutí: 12

Číslo sešitu: 3

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Neslučitelnost trestních sankcí, Peněžitý trest, Trest propadnutí majetku, Ukládání trestu, Zásada přiměřenosti trestní sankce

Předpisy: § 39 tr. zákoníku

§ 53 odst. 1 tr. zákoníku

§ 66 tr. zákoníku

§ 67 tr. zákoníku

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbirkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud odmítl dovolání obviněného J. M., z podnětu dovolání obviněných M. Š., I. K., R. M., A. R. S. podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. zrušil rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 25. 8. 2015, sp. zn. 4 To 44/2015, který rozhodoval jako soud odvolací v trestní věci vedené u Krajského soudu v Ostravě pod sp. zn. 45 T 1/2014, ve výroku o trestu v části týkající se trestu propadnutí majetku.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Rozsudkem Krajského soudu v Ostravě ze dne 3. 4. 2015, sp. zn. 45 T 1/2014, byli obvinění M. Š., I. K., R. M., A. R. S. a J. M. uznáni vinnými zločinem zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 240 odst. 1, odst. 2 písm. a), odst. 3 tr. zákoníku.

2. Za tento trestný čin byl podle § 240 odst. 3 tr. zákoníku odsouzen obviněný M. Š. k trestu odnětí svobody v trvání pěti roků a šesti měsíců se zařazením pro jeho výkon podle § 56 odst. 2 písm. c) tr. zákoníku do věznice s ostrahou a podle § 73 odst. 1, 3 tr. zákoníku k trestu zákazu činnosti spočívajícímu v zákazu výkonu funkce jednatele a člena statutárního orgánu obchodních společností a družstev ve výměře čtyř let. Obviněný I. K. byl odsouzen k trestu odnětí svobody v trvání pěti roků, pro jehož výkon byl podle § 56 odst. 2 písm. b), odst. 3 tr. zákoníku zařazen do věznice s dozorem. Podle § 73 odst. 1, 3 tr. zákoníku mu byl uložen trest zákazu činnosti spočívající v zákazu výkonu funkce jednatele a člena statutárního orgánu obchodních společností a družstev ve výměře čtyř let. Obviněný R. M. byl odsouzen podle § 240 odst. 3 tr. zákoníku za použití § 43 odst. 2 tr. zákoníku k souhrnnému trestu odnětí svobody v trvání šesti roků a šesti měsíců, pro jehož výkon byl podle § 56 odst. 2 písm. c) tr. zákoníku zařazen do věznice s ostrahou, a současně mu byl uložen podle § 73 odst. 1, 3 tr. zákoníku trest zákazu činnosti spočívající v zákazu výkonu funkce jednatele a člena statutárního orgánu obchodních společností a družstev ve výměře šesti let. Rovněž byl zrušen výrok o trestu z rozsudku Okresního soudu v Ostravě ze dne 18. 9. 2014, sp. zn. 72 T 113/2012, ve spojení s rozsudkem Krajského soudu v Ostravě ze dne 4. 2. 2015, sp. zn. 4 To 371/2014, jakož i všechna další rozhodnutí na tento výrok obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Obviněná A. R. S. byl uložen trest odnětí svobody v trvání pěti roků, pro jehož výkon byla podle § 56 odst. 2 písm. b), odst. 3 tr. zákoníku zařazena do věznice s dozorem, a rovněž jí byl podle § 73 odst. 1, 3 tr. zákoníku uložen trest zákazu činnosti spočívající v zákazu výkonu funkce jednatele a člena statutárního orgánu obchodních společností a družstev ve výměře čtyř let. Týmž rozsudkem bylo rozhodnuto o trestu obviněného J. M., jenž byl odsouzen k trestu odnětí svobody v trvání pěti roků, pro jehož výkon byl podle § 56 odst. 2 písm. b), odst. 3 tr. zákoníku zařazen do věznice s dozorem. Podle § 73 odst. 1, 3 tr. zákoníku mu byl uložen trest zákazu činnosti spočívající v zákazu výkonu funkce jednatele a člena statutárního orgánu obchodních společností a družstev ve výměře čtyř roků.

3. Vrchní soud v Olomouci jako soud odvolací rozsudkem ze dne 25. 8. 2015, sp. zn. 4 To 44/2015, o odvoláních proti uvedenému rozsudku soudu prvního stupně podaných všemi obviněnými a státním zástupcem Krajského státního zastupitelství v Ostravě, který napadl výrok o trestech u všech obviněných v jejich neprospěch, rozhodl tak, že pod bodem I. z podnětu odvolání státního zástupce rozsudek soudu prvního stupně podle § 258 písm. d), e), odst. 2 tr. ř. částečně zrušil ve výrocích o trestech uložených všem obviněným. V bodě II. podle § 259 odst. 3, 4 tr. ř. ohledně takto zrušené části při nezměněném výroku o vině všechny obviněné znovu podle § 240 odst. 3 tr. zákoníku odsoudil tak, že obviněnému M. Š. uložil trest odnětí svobody v trvání pěti roků a šesti měsíců, pro jehož výkon jej podle § 56 odst. 2 písm. c) tr. zákoníku zařadil do věznice s ostrahou. Podle § 73 odst. 1, 3 tr. zákoníku mu uložil trest zákazu činnosti spočívající v zákazu výkonu funkce statutárního orgánu či člena statutárního orgánu obchodních korporací na dobu čtyř roků. Podle § 66 odst. 1 tr. zákoníku mu uložil trest propadnutí majetku ve výroku uvedeném a podle § 67 odst. 1 tr. zákoníku za

použití § 68 odst. 1, 2 tr. zákoníku peněžitý trest v celkové výši 500 000 Kč a podle § 69 odst. 1 tr. zákoníku pro případ, že by peněžitý trest ve stanovené době nebyl vykonán, mu uložil náhradní trest odnětí svobody na jeden rok. Obviněnému I. K. uložil trest odnětí svobody v trvání pěti roků, pro jehož výkon jej podle § 56 odst. 2 písm. c) tr. zákoníku zařadil do věznice s ostrahou. Podle § 73 odst. 1, 3 tr. zákoníku mu uložil trest zákazu činnosti spočívající v zákazu výkonu funkce statutárního orgánu či člena statutárního orgánu obchodních korporací na dobu čtyř roků a podle § 66 odst. 1 tr. zákoníku trest propadnutí majetku ve výroku uvedeného. Obviněnému R. M. uložil podle § 240 odst. 3 tr. zákoníku a § 43 odst. 2 tr. zákoníku souhrnný trest odnětí svobody v trvání sedmi roků a šesti měsíců, pro jehož výkon jej podle § 56 odst. 2 písm. c) tr. zákoníku zařadil do věznice s ostrahou. Podle § 73 odst. 1, 3 tr. zákoníku mu uložil trest zákazu činnosti spočívající v zákazu výkonu funkce statutárního orgánu či člena statutárního orgánu obchodních korporací na dobu osmi roků. Podle § 66 odst. 1 tr. zákoníku mu uložil trest propadnutí majetku ve výroku uvedeného. Podle § 43 odst. 2 tr. zákoníku zrušil výrok o trestu z rozsudku Okresního soudu v Ostravě ze dne 18. 9. 2014, sp. zn. 72 T 113/2012, ve spojení s rozsudkem Krajského soudu v Ostravě ze dne 4. 2. 2015, sp. zn. 4 To 371/2014, jakož i další rozhodnutí na tento výrok obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Obviněnou A. R. S. odsoudil k trestu odnětí svobody v trvání pěti roků, pro jehož výkon ji podle § 56 odst. 2 písm. c) tr. zákoníku zařadil do věznice s ostrahou. Podle § 73 odst. 1, 3 tr. zákoníku jí uložil trest zákazu činnosti spočívající v zákazu výkonu funkce statutárního orgánu či člena statutárního orgánu obchodních korporací na dobu čtyř roků. Podle § 66 odst. 1 tr. zákoníku jí uložil rovněž trest propadnutí majetku ve výroku uvedeného. Obviněnému J. M. uložil trest odnětí svobody v trvání pěti roků, pro jehož výkon jej podle § 56 odst. 2 písm. c) tr. zákoníku zařadil do věznice s ostrahou. Podle § 73 odst. 1, 3 tr. zákoníku mu uložil trest zákazu činnosti spočívající v zákazu výkonu funkce statutárního orgánu či člena statutárního orgánu obchodních korporací na dobu čtyř roků. Podle § 67 odst. 1 tr. zákoníku mu za použití § 68 odst. 1, 2 tr. zákoníku uložil peněžitý trest v celkové výši 500 000 Kč a podle § 69 odst. 1 tr. zákoníku pro případ, že by peněžitý trest ve stanovené době nebyl vykonán, mu uložil náhradní trest odnětí svobody na jeden rok. V bodě III. přezkoumávaného rozsudku odvolání obviněných M. Š., I. K., R. M., A. R. S. a J. M. podle § 256 tr. ř. jako nedůvodná zamítl.

II.

Dovolání a vyjádření k nim

4. Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podali všichni uvedení obvinění prostřednictvím svých obhájců dovolání.

5. Obviněný M. Š. dovolání opřel o důvody uvedené v § 265b odst. 1 písm. g), h) tr. ř. a vady v nesprávném hmotněprávním posouzení spatřoval zejména ve způsobu zjištění výše způsobené daňové škody, což mělo vliv na správnost právní kvalifikace jednání jako zločinu podle § 240 odst. 1, odst. 2 písm. a), odst. 3 tr. zákoníku, zejména na správnost závěru o naplnění subjektivní stránky. Zpochybnil opodstatněnost závěrů soudů obou stupňů o vytvoření řetězce obchodních společností, které pouze účetně obchodovaly s chemickou maltou a vytlačovacími pistolemi, když jen jedna z nich zkrátila daň a uplatnila nadměrný odpočet DPH. Obviněný též vytýkal, že jako jednatel společnosti B. nemohl být ani srozuměn s tím, že na samém konci řetězce společnost E. T., zastoupená R. M., vyláká nadměrný odpočet DPH na finančním úřadě v Č. T. ve výši 6 674 005 Kč. Podle něj soudy ve vztahu k němu své závěry o subjektivní stránce založily jen na paušální úvaze, kterou začlenily do společného jednání, ačkoli pro to neměly žádné prokazatelné důkazy, a tedy jeho úmysl nebyl prokázán, protože provedené dokazování objasnilo zavinění pouze u zástupce společnosti E. T.

6. Obviněný M. Š. nenašel oporu v provedených důkazech ani pro závěr o velkém rozsahu spáchaného trestného jednání jako okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby podle odstavce 3 § 240 tr. zákoníku, protože ani jeden ze soudů neprovedl takové důkazy, které by jeho subjektivní vztah k této okolnosti objasnily. Fiktivnost obchodů nevyplývala z provedeného dokazování, soudy

vycházely jen z ničím nepodložených domněnek a pomíjely, že existují důkazy, které prokazují, že malta byla zapracována do staveb, a tudíž nemohlo jít pouze o fiktivní obchod.

7. Další námitky tento dovolatel soustředil proti uloženému trestu, který považoval za nepřiměřený, neboť vedle trestu odnětí svobody mu byl uložen také trest propadnutí majetku a rovněž trest peněžité. Takový trest označil za likvidační a neplnící jiný účel, neboť poté, co trest odnětí svobody vykoná, bude zcela nemajetný, což bude mít neblahý dopad zejména na jeho sedm dětí, které jsou na něj odkázány svou výživou. Zdůraznil, že mu jako polehčující okolnost svědčil předchozí řádný život, což mělo soud vést k tomu, aby mu uložil trest odnětí svobody podle § 58 tr. zákoníku pod spodní hranicí zákonné trestní sazby. Odvolacímu soudu, který obviněnému trest propadnutí majetku uložil, vytkl, že tak učinil, aniž ho k majetkovým poměrům vyslechl.

8. Vzhledem k těmto námitkám obviněný M. Š. v závěru dovolání navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 265k odst. 1 tr. ř. rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 3. 4. 2015, sp. zn. 45 T 1/2014, a rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 25. 8. 2015, sp. zn. 4 To 44/2015, zrušil a podle § 265l odst. 1 tr. ř. přikázal tuto věc Krajskému soudu v Ostravě k novému projednání a rozhodnutí.

9. Obviněný I. K. podal dovolání z důvodů uvedených v § 265b odst. 1 písm. d), h), g), l) tr. ř. Ve vztahu k důvodu podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. uvedl, že jej podává v jeho druhé alternativě, že již v předcházejícím řízení byl dán důvod dovolání uvedený v písmenech d), h), g) citovaného ustanovení. Důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. shledal v existenci extrémního rozporu mezi skutkovými zjištěními soudů a provedenými důkazy. Zásadně však tyto výhrady vztáhnul k absenci okolností týkajících se naplnění subjektivní stránky zločinu zkrácení daně, protože si vůbec nebyl vědom, že by svým jednáním mohl znaky tohoto trestného činu naplnit, přičemž se jedná o trestný čin úmyslný. Jestliže soudy učinily závěr, že vytvořením řetězce obchodních firem došlo k obchodování se zbožím, v jehož důsledku jiná z těchto firem než společnost G. M. profitovala na odpočtu DPH, měly se důkladně zabývat důkazy vedoucími k prokázání jeho zavinění. Zdůraznil, že zde existují pochybnosti o tom, zda věděl či mohl vědět o úmyslu společnosti E. T., zastoupené spoluobviněným R. M., vylákat nadměrný odpočet DPH ve výši i jemu připsané částky 6 674 005 Kč, protože se ani ve spojení se společností G. M. na nadměrném odpočtu nikterak nepodílel a bez dostatečných důkazů byl soudy zařazen do systému, o kterém nevěděl. Nebylo tudíž ani možné, aby i jemu byla k tíži přičítána celá způsobená škoda, a proto u něj nemůže být shledán kvalifikační znak podle odstavce 3 § 240 tr. zákoníku.

10. Obviněný I. K. vytýkal i procesní nedostatky, neboť v souladu s důvodem podle § 265b odst. 1 písm. d) tr. ř. i přes výhradu, že tento důvod nesvědčí jeho osobě (zmínil i obsah podnětu ke stížnosti pro porušení zákona podaný Ministerstvu spravedlnosti České republiky), považoval odvolacím soudem konané veřejné zasedání o odvoláních všech odvolatelů za procesně vadné proto, že v něm rozhodoval o propadnutí majetku u většiny obviněných, aniž by je k této možnosti vyslechl nebo je upozornil na to, že takové rozhodnutí hodlá učinit. Zmínil mimo své dovolání, že obvinění A. R. S. a R. M. se omluvili z účasti na veřejném zasedání ze zdravotních důvodů, a přesto odvolací soud konal veřejné zasedání bez jejich osobní přítomnosti. Ve vztahu ke všem obviněným, jimž byl uložen trest propadnutí majetku, vytkl, že byli k tomuto veřejnému zasedání předvoláni, nikoli o jeho konání pouze vyrozuměni, přičemž jde o odlišné úkony, u kterých je třeba volit jiné procesní postupy (viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 4. 2001, sp. zn. [3 Tz 58/2001](#)).

11. V důsledku toho, že Vrchní soud v Olomouci obviněné k veřejnému zasedání předvolal, měl trvat na jejich přítomnosti, a to především proto, že chtěl u většiny z nich ukládat tresty propadnutí majetku. Pokud je při veřejném zasedání nevyslechl, nemohl mít dostatečný podklad pro vyslovení trestu propadnutí majetku podle § 66 odst. 3 tr. zákoníku, neboť nemohl zjistit jeho dopad do majetkové sféry obviněných či jejich rodin a dalších osob, jak přiměřeně plyne z rozhodnutí uveřejněného pod č. 46/1961 Sb. rozh. tr. Nelze považovat za postačující, jestliže odvolací soud jen

přečetl výpisy z listů vlastnictví, neboť z nich nemohl zjistit kromě toho, že obvinění jsou vlastníky nemovitostí tam uvedených, nic dalšího.

12. Obviněný I. K. k důvodu podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř. namítl, že jemu uložený trest propadnutí majetku odvolacím soudem je nepřipustný, neboť ve smyslu § 66 odst. 1 tr. zákoníku nebyla kumulativně splněna stanovená podmínka, že získal nebo se snažil získat pro sebe či jiného majetkový prospěch, a nebyly splněny ani podmínky podle § 66 odst. 3 tr. zákoníku, podle něhož se trest propadnutí majetku nesmí vztahovat na prostředky a věci, jichž je potřeba k uspokojení životních potřeb obviněného. Ztotožnil se se závěry soudu prvního stupně, který zdůraznil nedostatek podkladů pro možnost uložení takového trestu, i to, že nemovitosti byly obviněnými získány dlouho před spácháním trestné činnosti, a tudíž z ní nemohly být pořízeny, a poukázal i na to, že nekorespondují se zjištěnou výší neodvedené daně. Zejména však nebyla zjišťována aktuální hodnota zajištěného majetku. Obviněný uvedl, že nemovitosti, které byly propadnuty, nabyt na základě smlouvy o převodu vlastnictví družstevního bytu ze dne 22. 4. 1999, deset let před žalovaným skutkem. Bytovou jednotku zapsanou na LV pro k. ú. L. užívá jako garsonku ke svému bydlení, a proto uložení daného trestu je v rozporu s § 66 odst. 3 tr. zákoníku. Situace, do které se tak obviněný dostane po výkonu trestu odnětí svobody, bude značně tíživá, neboť jako invalidní důchodce bude zcela odkázán na sociální systém České republiky bez možnosti vlastního bydlení, což jej zcela vyloučí ze společnosti. Obviněný však považoval za zásadní, že odvolací soud si pro rozhodnutí o tomto trestu neopatřil všechny potřebné důkazy, zejména obviněného k této okolnosti nevyslechl, když tak neučinil ani nalézací soud.

13. S ohledem na uvedené námítky obviněný I. K. navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 265i odst. 3, 4 tr. ř. přezkoumal zákonnost a odůvodněnost rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci ze dne 25. 8. 2015, sp. zn. 4 To 44/2015, jakož i rozhodnutí předcházející, a napadené rozhodnutí vzhledem k dovolacím důvodům výše označeným zrušil a aby věc přikázal Vrchnímu soudu v Olomouci v potřebném rozsahu znovu projednat a rozhodnout.

14. Obvinění R. M. a A. R. S. prostřednictvím jimi podaného společného dovolání uplatnili dovolací důvody podle § 265b odst. 1 písm. d) a h) tr. ř. a jejich prostřednictvím namítali, že rozsudek odvolacího soudu byl vydán na základě vadného procesního postupu, neboť byla porušena jejich práva na obhajobu. Nerespektování ustanovení § 33 a § 233 odst. 1 tr. ř. mělo za následek uložení trestu propadnutí majetku v rozporu s § 66 odst. 3 tr. zákoníku; tento byl uložen jako trest, který zákon nepřipouští.

15. Obvinění dále vytkli, že odvolací soud konal veřejné zasedání v nepřítomnosti obviněných R. M., M. Š., I. K. a A. R. S. přesto, že tyto obviněné k veřejnému zasedání předvolával, a to - jak odvolací soud výslovně uvedl - proto, že „chtěl aktualizovat výslechem jejich majetkové a osobní poměry“. Tento svůj postoj však změnil, jelikož „dospěl k závěru, že je možné jednat i bez přítomnosti obviněných, neboť si jejich majetkové poměry mezitím ověřil z katastru nemovitostí, obchodního rejstříku a ze spisového materiálu“. Z takto formulovaného odůvodnění je patrné, že odvolací soud obviněné předvolal k veřejnému zasedání v souladu s § 233 odst. 1 tr. ř., neboť jejich účast považoval za nutnou přinejmenším k aktualizaci a vyjádření se k jejich majetkovým poměrům. Svůj postoj však změnil poté, co se obvinění R. M., M. Š., I. K. a A. R. S. z tohoto veřejného zasedání omluvili.

16. V dovolání obvinění konstatovali, že se oba omluvili, byť krátce před konáním veřejného zasedání, nicméně oba z důvodu nemoci, kterou nemohli ovlivnit. Odvolací soud jejich omluvu, jak plyne z odůvodnění napadeného rozsudku, plně akceptoval, aniž by však posuzoval, zda spojili tuto svou omluvu se žádostí o projednání věci v jejich nepřítomnosti. Odvolací soud tak bez toho, že by se jakkoli změnila důkazní situace oproti té, která existovala v době, kdy je předvolal (tedy nikoli vyrozuměl) k veřejnému zasedání, rozhodl, že je možno veřejné zasedání konat i v nepřítomnosti obviněných. Takto postupoval přesto, že jeho záměrem bylo objasnit možnost uložení trestu

propadnutí majetku, a od snahy objasnit poměry obviněných ustoupil jen v důsledku jejich nepřítomnosti, čímž porušil ustanovení § 33 tr. ř. a § 233 odst. 1 tr. ř. a nerespektoval ani rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 24. 4. 2001, sp. zn. [3 Tz 58/2001](#), které stanoví nutnost rozlišovat mezi „předvoláním k veřejnému zasedání“ a „vyrozuměním o veřejném zasedání“. V návaznosti na tuto skutečnost došlo uložením trestu propadnutí majetku k porušení zákona v § 66 odst. 3 tr. zákoníku, neboť šlo o zásah do „prostředků nebo věcí, jejichž je nezbytně třeba k uspokojení životních potřeb odsouzeného nebo osob, o jejichž výživu nebo výchovu je odsouzený povinen podle zákona pečovat“. Tato vytýkaná porušení procesních předpisů se navíc závažně promítla i do faktického stavu věci, kdy tím, že obvinění neuvedli své postoje k zamýšlenému trestu propadnutí majetku, nemohly být objasněny všechny důležité okolnosti k takovému rozhodnutí nezbytné.

17. Obvinění vytkli i nedodržení podmínek stanovených v § 66 odst. 3 tr. zákoníku, neboť v nemovitostech, které byly zahrnuty do trestu propadnutí majetku, uspokojují své základní životní potřeby bydlení s tím, že spolu s nimi zde bydlí členové jejich společné domácnosti, kteří jsou na tomto majetku obviněných životně závislí, což soud bez toho, aby obviněné k této otázce vyslechl, nemohl zjistit.

18. Závěrem dovolání obvinění R. M. a A. R. S. navrhli, aby Nejvyšší soud jako soud dovolací ve smyslu § 265k tr. ř. napadený rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 25. 8. 2015, sp. zn. 4 To 44/2015, zrušil a podle § 265l odst. 1 tr. ř. Vrchnímu soudu přikázal, aby ve věci znovu jednal a rozhodl.

19. Obviněný J. M. v dovolání podaném z důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. vytýkal, že zjištěný skutkový stav věci nenaplnuje znaky zločinu, jímž byl uznán vinným. Poukázal na to, že měl podle výroku o vině v rámci vytvořeného řetězce několika obchodních společností při obchodování s chemickou maltou a vytlačovacími pistolemi, jejichž cílem bylo vylákání nadměrného odpočtu daně z přidané hodnoty, figurovat jako jednatel dvou slovenských společností A. a M., kterým mělo být uvedené zboží dodáno, a v postavení prodávajícího měl toto zboží následně prodat svým odběratelům. Obviněný se však s tímto zjištěním neztotožnil a tento skutkový stav nepovažuje za správně zjištěný a dovodil, že soudy celou věc posoudily vadně z pohledu zásady ne bis in idem. Poukázal na to, že v trestním spise jsou založeny doklady Finančního úřadu Ž. a Č. týkající se jeho společností A. a M., ze kterých plyne, že ze strany daňových orgánů byla těmto společnostem dodatečnými platebními výměry uložena sankce, která vytvořila překážku věci pravomocně rozhodnuté, jelikož jim byla doměřena DPH.

20. Obviněný zdůraznil, že odsouzení v této trestní věci představuje ve vztahu k němu překážku pro případné pokračování v jeho trestním stíhání, které mělo být zastaveno, jak vyplývá z rozsudku Evropského soudu pro lidská práva (dále jen „ESLP“) ze dne 27. 11. 2014, věc Lucky Dev proti Švédsku, č. stížnosti 7356/10. Obviněný však zmínil posun v otázce vnímání povahy sankce v daňovém řízení s ohledem na usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 11. 2015, sp. zn. 4 Afs 210/2014, podle kterého penále podle § 37b zákona č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, a § 251 zákona č. 280/2009 Sb., daňového řádu, má povahu trestu. Pokud mu tedy byla uložena pravomocně daňová sankce, pak mu tím byl uložen i trest. Tato skutečnost však nebyla ze strany soudu nalézacího ani odvolacího vyhodnocena a správně posouzena.

21. Mimo tyto výhrady obviněný zmínil i nedostatky v posouzení subjektivní stránky, kterou podle obou soudů naplnil v úmyslu přímém, protože její naplnění ze skutkové věty neplyne. Z popisu skutku, jak je v rozsudku soudu prvního stupně uveden, je zřejmé, že v něm podklad pro závěr o zavinění absentuje. V důsledku toho soudy obviněného chybně uznaly vinným zločinem zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 240 tr. zákoníku.

22. Podle obviněného ve věci existuje i extrémní nesoulad mezi skutkovými závěry a provedenými

důkazy, protože pokud soudy podle skutkové věty došly k závěru, že se obviněný měl společně s dalšími obviněnými dohodnout (blíže nezjištěným způsobem) na účelovém obchodování, nic takového však z provedených důkazů nevyplývalo. Dokazování prokázalo jen to, že obviněný z dalších spoluobviněných zná pouze R. M. a A. R. S., nikoliv vazby na další spoluobviněné. Odlišný závěr soudů, že šlo o propojenou síť a že obchody s daným zbožím byly fiktivní, podle obviněného výsledkům provedení dokazování neodpovídá.

23. Na základě těchto důvodů obviněný J. M. navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 265k odst. 1 tr. ř. zrušil napadený rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 25. 8. 2015, sp. zn. 4 To 44/2015, jakož i rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 3. 4. 2015, sp. zn. 45 T 1/2014, a aby podle § 265l odst. 1 tr. ř. přikázal Krajskému soudu v Ostravě, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

24. Ke všem takto podaným dovoláním se v souladu s § 265h odst. 2 tr. ř. vyjádřila státní zástupkyně působící u Nejvyššího státního zastupitelství. K dovolání obviněného J. M. zmínila, že jeho výhrady ohledně zásady *ne bis in idem* bylo nutné uplatnit na základě důvodu podle § 265b odst. 1 písm. e) tr. ř. o nepřipustnosti trestního stíhání vyplývajícího z § 11 odst. 1 písm. j) tr. ř., který však v dovolání neuvedl. Státní zástupkyně však obviněným tvrzenou překážku materiálně naplněnou neshledala, protože daňové řízení spojené jak s doměřením daňové povinnosti, tak i s obligatorním uložením daňového penále jako peněžitou sankcí směřovalo vůči daňovému subjektu (společnosti M.), kdežto trestní řízení bylo vedeno proti obviněnému J. M. jako fyzické osobě, byť jednateli této společnosti. Proto jím uplatněnou námitku o dvojím postihu za totožný skutek nepovažovala za důvodnou.

25. Podle státní zástupkyně obviněný I. K. nepřipustně své dovolání opřel o důvod podle § 265b odst. 1 písm. d) tr. ř., pokud tak učinil nikoliv vůči sobě samému, ale považoval postup odvolacího soudu za nesprávný k jiným obviněným, protože on sám se výslovně vzdal práva své účasti u veřejného zasedání (shodně jako dovolatel M. Š.) a výslovně požádal o jeho konání ve své nepřítomnosti.

26. Dovolání podaná obviněnými A. R. S. a R. M. opřena o důvod podle § 265b odst. 1 písm. d) tr. ř. pro porušení pravidel pro konání veřejného zasedání před odvolacím soudem státní zástupkyně neshledala důvodnými i přesto, že předseda senátu odvolacího soudu dal tím, že všechny obviněné k veřejnému zasedání předvolal, jednoznačně najevo, že jejich účast u veřejného zasedání je nezbytná. V odůvodnění svého rozhodnutí však vyložil změnu tohoto svého původního stanoviska tak, že je možno věc spolehlivě rozhodnout a účelu předmětného trestního řízení dosáhnout i bez jejich přítomnosti. Jestliže se obvinění R. M. a A. R. S. ze své účasti u tohoto procesního úkonu omluvili ze zdravotních důvodů předložením kopie pracovních neschopenek, šlo o potvrzení, které se vystavuje především pro účely sociálního zabezpečení a pro pracovněprávní účely a samo o sobě neprokazuje, že tito obvinění nejsou schopni se účastnit řízení před soudem (srov. přiměřeně usnesení Nejvyššího soudu dne 11. 6. 2003, sp. zn. [5 Tdo 442/2003](#), a dále ze dne 3. 2. 2010, sp. zn. [8 Tdo 99/2010](#)). Proto takovým způsobem omluvy, navíc i nespojeným s požadavkem na odročení veřejného zasedání na jiný vhodný termín, dali čitelně najevo, že se práva své účasti na řízení před odvolacím soudem vzdávají. Současně nebyl na jejich straně dán žádný z důvodů jejich povinné účasti při veřejném zasedání ve smyslu § 263 odst. 4 tr. ř.

27. Uvedené výhrady proti důvodu podle § 265b odst. 1 písm. d) tr. ř. obviněných R. M. a A. R. S. státní zástupkyně považovala za neopodstatněné i proto, že veřejné zasedání před odvolacím soudem nebylo zatíženo tvrzenou procesní vadou ve smyslu dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. d) tr. ř., a to ani v souvislosti s poukazovaným právním dopadem na uložené tresty propadnutí majetku, které mají být podle námitek dovolatelů považovány za druh trestu, který zákon nepřipouští ve smyslu § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř., o nějž rovněž všichni svá dovolání opřeli. K tomuto důvodu zdůraznila, že žádný ze jmenovaných dovolatelů nevytýkal nedostatky ohledně spáchání zvlášť závažného zločinu, kterým pro sebe nebo pro jiného získal nebo se snažil získat majetkový prospěch, ale pouze poukázali na svoje osobní poměry. Námitky takto uplatněné proto nepovažovala za

důvodné pro neexistenci vad v uplatnění podmínek § 66 odst. 1 tr. zákoníku, jimiž se odvolací soud řídil.

28. K dovolání obviněného M. Š. státní zástupkyně upozornila, že u něj odvolací soud ve vztahu k trestu propadnutí majetku zjistil skutečnosti hodné zvláštního zřetele ve smyslu § 66 odst. 3 tr. zákoníku, což také vyjádřil ve výroku o tomto druhu trestu, jestliže z jeho výčtu vyloučil rodinný domek, a to s ohledem na jeho sedm nezaopatřených dětí. U ostatních nemovitostí však již nešlo o takové okolnosti, pro které by uvedený trest nemohl být uložen, a proto jej odvolací soud zcela v souladu s podmínkami § 66 odst. 1 tr. zákoníku i u tohoto obviněného uložil. Obdobně tak byl uložen v souladu se zákonem i trest peněžitý. Za výhradu stojící mimo důvod podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř. považovala i námitky směřující proti tomu, že nebylo v jeho případě využito moderační právo podle § 58 odst. 1 tr. zákoníku, protože s odkazem na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 4. 2013, sp. zn. [6 Tdo 373/2013](#), jde o argumenty pod uvedený dovolací důvod nepodřaditelné.

29. Ve vztahu k dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., o nějž opřeli svá dovolání obvinění M. Š., I. K. a J. M., uvedla, že domáhal-li se obviněný I. K. nápravy nedostatků spočívajících v porušení práva na spravedlivý proces, uplatnil námitky skutkové povahy, které na uvedený dovolací důvod ani na žádný jiný nedopadají, obzvláště když žádný extrémní nedostatek nebyl z její strany v přezkoumávaných rozhodnutích shledán. O extrémní nesoulad však nešlo ani z hlediska dovolání podaného obviněným J. M., k jehož výhradám uvedla, že ani jím vytýkanými vadami přezkoumávaná rozhodnutí netrpí. Uzavřela, že soudy se se všemi rozhodnými skutečnostmi vypořádaly postupy plně korespondujícími s požadavky stanovenými v § 2 odst. 5, 6 tr. ř., které byly v potřebné míře vyjádřeny v souladu s § 125 odst. 1 tr. ř. i v odůvodnění těchto rozhodnutí.

30. K námitce obviněného J. M. o nedostacích v subjektivní stránce státní zástupkyně poukázala na jinak dostačující odůvodnění přezkoumávaných rozhodnutí, když v popisu skutku jsou uvedena potřebná zjištění zavinění tohoto obviněného prokazující. Obdobně shrnula i výhrady obviněného M. Š., k nimž rozvedla, že i v jeho případě bylo prokázáno, že byl prostřednictvím jednotlivých na sebe navazujících obchodních subjektů představujících účelový obchodní řetěz zapojen do celého systému s evidentním úmyslem zkrátit daň a uplatnit nadměrný odpočet. Závěr o úmyslném jednání ve smyslu § 15 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku je tak řádně podložen.

31. Ze všech podrobně rozvedených důvodů státní zástupkyně v závěru svého vyjádření navrhla, aby Nejvyšší soud všechna obviněnými podaná dovolání podle § 265b odst. 1 písm. e) tr. ř. jako zjevně neopodstatněná odmítl.

III.

Připustnost dovolání

32. Nejvyšší soud jako soud dovolací shledal, že všichni obvinění dovolání podali jako osoby oprávněné podle § 265d odst. 1 písm. b), odst. 2 tr. ř., jejich dovolání směřují proti rozhodnutím uvedeným v § 265a odst. 1, odst. 2 písm. a), h) tr. ř., a jsou tedy přípustná, byla podána v zákonné lhůtě a na místě, kde lze podání ve smyslu § 265e odst. 1, 2 tr. ř. učinit.

33. Dovolání je možné věcnému přezkumu podrobit v případě, že bylo uplatněno v souladu s označenými dovolacími důvody podle § 265b odst. 1 tr. ř., a proto Nejvyšší soud posuzoval, zda dovolání obviněného M. Š. opřené o dovolací důvody podle § 265b odst. 1 písm. g) a h) tr. ř., obviněných A. R. S. a R. M. podle § 265b odst. 1 písm. d), h) tr. ř., obviněného I. K. podle § 265b odst. 1 písm. d), h), g) a l) tr. ř. a obviněného J. M. o důvody podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. s těmito důvody skutečně obsahově korespondují.

IV.

Důvodnost dovolání

34. Nejvyšší soud se v zevrubném odůvodnění svého usnesení postupně vypořádal se všemi výhradami obviněných. K důvodu uvedenému v § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř. a k námitkám obviněných M. Š., I. K., R. M. a A. R. S. uvedl následující:

35. Obvinění M. Š., I. K., R. M. a A. R. S. s odkazem na dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř. brojili shodně proti uloženému trestu, a to v zásadě identickými výhradami, že jim byl uložen trest propadnutí majetku, ačkoli pro takový postup nebyly splněny zákonné podmínky. Především vytýkali, že jim tím, že nebyli přítomni veřejnému zasedání, nebylo umožněno podat informace ke svým majetkovým poměrům a jaká práva jiných osob se k propadnuté části majetku vztahují, zejména pak k právu bydlení členů společné domácnosti. Podle dovolatelů nebylo možné tyto skutečnosti vyčíst ani z katastru nemovitostí, ani z žádného jiného veřejného rejstříku, kterým odvolací soud dokazování při veřejném zasedání doplnil. Podle obviněných došlo uložením trestu propadnutí majetku k porušení podmínek stanovených v § 66 odst. 3 tr. zákoníku. Obvinění A. R. S. a R. M. přitom zdůraznili, že v nemovitostech, které byly zahrnuty do trestu propadnutí majetku, uspokojují své základní životní potřeby bydlení s tím, že spolu s nimi zde bydlí členové jejich společné domácnosti, kteří jsou na tomto majetku životně závislí, což soud dostatečně neobjasnil.

36. S ohledem na tyto výhrady obviněných je třeba se zřetelem na dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř., o něž je opřeli, v obecné rovině uvést, že jde o námitky vůči druhu a výměře uloženého trestu, které s tímto důvodem korespondují, protože je lze uplatnit, jestliže byl obviněnému uložen druh trestu, který zákon nepřipouští, nebo trest ve výměře mimo trestní sazbu stanovenou zákonem na trestný čin, jímž byl uznán vinným (srov. rozhodnutí uveřejněné pod č. 22/2003 Sb. rozh. tr.).

37. Podle obsahu podaného dovolání lze usoudit, že obvinění vytýkali, že jim byl uložen druh trestu, který zákon nepřipouští, to znamená některý z druhů trestů uvedených v § 52 tr. zákoníku (dříve § 27 tr. zák.) bez splnění těch podmínek, které zákon předpokládá. Vzhledem k tomu, že obvinění namítali, že jim byly tresty propadnutí majetku uloženy v rozporu s podmínkami stanovenými zejména v § 66 odst. 3 tr. zákoníku, Nejvyšší soud shledal, že v této části uplatnili dovolání v souladu s kritérii dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř., a proto z hledisek § 265i odst. 3 tr. ř. z tohoto podnětu přezkoumal správnost výroku o trestu propadnutí majetku.

38. Nejvyšší soud z obsahu spisu shledal, že obviněným byly tresty propadnutí majetku uloženy odvolacím soudem na základě odvolání státního zástupce Krajského státního zastupitelství v Ostravě podaného v neprospěch obviněných. Odvolací soud podle výpisů z katastru nemovitostí, jimiž ve veřejném zasedání provedl důkaz, rozhodl o tom, že se obviněným ukládají mimo jiných trestů, jak jsou výše uvedeny, i tresty propadnutí majetku podle § 66 odst. 1 tr. zákoníku. Obviněnému M. Š. tak uložil propadnutí nemovitostí, a to parcely - orná půda o výměře 2116 m², parcely - orná půda o výměře 6367 m², parcely - orná půda o výměře 319 m², parcely - orná půda o výměře 3850 m², parcely - vodní plocha o výměře 243 m², vše v obci H. n. B., katastrální území H. n. B., zapsané na LV. Obviněnému I. K. byly propadnuty: bytová jednotka v bytovém domě, podíl o velikosti 2804/1198872 na společných částech domu, vše v obci B. - katastrální území L., zapsáno na LV, podíl o velikosti 1402/598569 na budově - bytový dům na parcelách v obci B. - katastrální území L., zapsáno na LV, podíl o velikosti 2804/1197138 na jednotce - jiný nebytový prostor - prodejna v bytovém domě L., zapsáno na LV, na parcelách a jejího podílu na společných částech domu v obci B. - katastrální území L., zapsáno na LV, podíl o velikosti 1402/598569 na parcele o velikosti 11 m² - ostatní plocha, podíl o velikosti 1402/598569 na parcele o velikosti 8 m² - ostatní plocha, podíl o velikosti 1402/598569 na parcele o velikosti 7 m² - ostatní plocha, podíl o velikosti 1402/598569 na parcele o velikosti 25 m² - ostatní plocha, vše v obci B. - katastrální území L., zapsáno na LV. Obviněnému R. M. uložil propadnutí nemovitostí, a to 1/3 podíl na parcele - zastavěná plocha a

nádvoří o výměře 478 m², 1/3 podíl na parcele - zahrada o výměře 1474 m², 1/3 podíl na parcele - ostatní plocha o výměře 145 m², 1/3 podíl na budově - rodinný dům na parcele, vše v obci Č. T. - katastrální území H. Ž., zapsané na LV, obviněné A. R. S. propadnutí nemovitostí; parcela - zastavěná plocha a nádvoří o výměře 107 m², parcela - zahrada o výměře 626 m², parcela - zastavěná plocha a nádvoří o výměře 49 m², rodinný dům na parcele, garáž bez č. p. na parcele, vše v obci Č. T. - katastrální území M. u Č. T., zapsáno na LV.

39. Takto odvolací soud rozhodl přesto, že soud prvního stupně, byť i vůči němu státní zástupce obdobný návrh na uložení tohoto druhu trestu rovněž učinil, dospěl k závěru, že „z jednotlivých usnesení o zajištění nemovitostí a budov v přípravném řízení je zřejmé, že tyto nemovitosti byly obviněnými pořízeny daleko dříve před spácháním trestné činnosti, někteří obvinění je dokonce nabyli dědictvím, a zcela jednoznačně se tedy nejedná o věci, které by byly pořízeny z výnosu z trestné činnosti, a také vzhledem k celkové výši daňové výhody, která byla obviněnými tímto trestným jednáním vylákána a pouze nepatrně přesáhla hranici škody velkého rozsahu, se jeví soudu jako neadekvátní uložení tohoto druhu trestu, když v trestním řízení nebyla ani zjišťována aktuální hodnota tohoto zajištěného majetku“. Z tohoto důvodu soud prvního stupně neshledal podmínky pro to, aby tresty propadnutí majetku obviněným vedle jiných jim uložených trestů uložil.

40. Odvolací soud však pro uložení trestu propadnutí majetku shledal splněnými všechny podmínky § 66 tr. zákoníku. Konstatoval, že obvinění „nadále vlastní nemovitosti v takovém rozsahu, jak tomu bylo v době, kdy byly tyto nemovitosti zajištěny podle § 79f tr. ř. jako náhradní hodnota, a tato zajištění jsou zanesena i v jednotlivých listech vlastnictví“, neztotožnil se s názorem soudu prvního stupně o nemožnosti uložení trestu propadnutí majetku, protože skutečnost, že takový majetek musí pocházet z výnosů z trestné činnosti, není zákonnou podmínkou pro jeho uložení.

41. K jednotlivým obviněným pak odvolací soud konstatoval jejich osobní poměry. V případě obviněného M. Š. zdůraznil zejména vyživovací povinnost k sedmi dětem ve věku od 9 do 21 let, avšak nemovitosti (orná půda a vodní plocha), jejichž propadnutí mu uložil, nepovažoval za potřebné pro to, aby zajistil výživu svých sedmi dětí. Jelikož podnikatelskou činnost tento obviněný provozuje v nemovitosti, v níž s rodinou současně také bydlí, nebyl mu ve vztahu k ní trest propadnutí majetku ukládán. Odvolací soud uložil vedle tohoto trestu obviněnému M. Š. i peněžitý trest, jak je uveden ve výroku o trestu citovaném v počátku tohoto rozhodnutí. U obviněného I. K., invalidního důchodce, který kromě toho ještě podniká, a tedy má příjmy, a tím i prostředky pro uspokojení svých životních potřeb i v případě propadnutí nemovitostí, žádnou ze skutečností ve smyslu § 66 odst. 3 tr. zákoníku neshledal. Ve vztahu k trestu propadnutí majetku obviněnému R. M. rovněž odvolací soud nezjistil žádnou vyživovací povinnost, neboť je bezdětný, má stálý příjem z pracovního poměru u OKD, a. s., a tudíž má prostředky pro uspokojení svých životních potřeb i v případě propadnutí uvedených nemovitostí. K obviněné A. R. S. soud konstatoval, že má stálý příjem z pracovního poměru u společnosti K. Česká republika, v. o. s., a tak má příjmy, jakož i prostředky pro uspokojení svých životních potřeb i potřeb své dcery, a proto odvolací soud ani v jejím případě neshledal důvody, které by bránily uložení trestu propadnutí majetku, konkrétně vymezených nemovitostí. Z těchto důvodů odvolací soud dospěl k závěru, že trest propadnutí majetku - nemovitostí ve výroku jeho rozsudku konkrétně uvedených - je trestem, v jehož uložení mu nic nebrání (vyjma skutečnosti uvedené výše ve vztahu k obviněnému M. Š.).

42. Nejvyšší soud se s těmito závěry odvolacího soudu neztotožnil, považuje je za nesprávné, a to z těchto důvodů:

43. Trest propadnutí majetku podle § 66 odst. 1 tr. zákoníku může soud uložit vzhledem k okolnostem spáchaného trestného činu a poměrům pachatele, pokud ho odsuzuje k výjimečnému trestu anebo odsuzuje-li jej za zvlášť závažný zločin, jímž pachatel pro sebe nebo pro jiného získal nebo se snažil získat majetkový prospěch. Podle § 66 odst. 3 tr. zákoníku postihuje trest propadnutí

majetku celý majetek odsouzeného nebo tu jeho část, kterou soud určí; propadnutí se však nevztahuje na prostředky nebo věc, jichž je nezbytně třeba k uspokojení životních potřeb odsouzeného nebo osob, o jejichž výživu nebo výchovu je odsouzený podle zákona povinen pečovat. Z hlediska majetkových sankcí se jedná o nejpřísnější druh trestu, neboť představuje nejintenzivnější formu prolomení ústavně garantovaného základního lidského práva – nedotknutelnosti majetku zakotvené v článku 11 Listiny, jehož podstata spočívá v odnětí celého majetku pachatele nebo části tohoto majetku a přechodu propadeného majetku pachatele na stát. Majetkem se zde rozumí souhrn všech aktiv – věcí, pohledávek a jiných práv a penězi ocenitelných jiných hodnot pachatele. Patří do něj zejména movité a nemovité věci včetně jejich součástí, a to i nemovitosti neevidované v katastru nemovitostí nebo rozestavěné, peněžní prostředky v hotovosti i na účtech, cenné papíry, obchodní podíly, peněžité i nepeněžité pohledávky, další práva a jiné majetkové hodnoty, mají-li penězi ocenitelnou hodnotu, mzda, plat, důchod a jiné příjmy nahrazující odměnu za práci a také veškeré příslušenství, přírůstky, plody a užitky z majetku (srov. ZELEŇKA, P. a kol. Trestní zákoník. Komentář k § 66. Dostupné v systému ASPI, verze 2016, právní stav k 1. 1. 2015). Citelnost tohoto druhu trestu je však závislá na individuálních majetkových poměrech pachatele, které se mohou podstatně lišit.

44. Z povahy tohoto trestu plyne, že při jeho ukládání je soud povinen brát v úvahu pečlivě všechny rozhodné okolnosti, a to jak z hlediska spáchaného činu, tak i osoby pachatele, a to nejen jeho poměry, ale i rodinné a majetkové poměry, jakož i oprávněný zájem poškozených na náhradě škody (srov. přiměřeně č. [35/1987](#) Sb. rozh. tr.). Kromě toho je soud podle § 39 odst. 7 tr. zákoníku povinen ukládat tento trest postihující pachatele na majetku, jestliže spáchaným trestným činem získal nebo snažil-li se získat majetkový prospěch. Dále je pro něj významné, že může být vysloven jen k tomu majetku (celému nebo jeho ideální části), jenž patřil pachateli v den, kdy rozsudek o uložení tohoto trestu nabyl právní moci, nelze jím postihnout majetek, který pachatel nabyl po právní moci odsuzujícího rozsudku, jímž byl uložen tento trest. U věcí, které má pachatel ve spoluvlastnictví s jinými osobami, se propadnutí majetku může vztahovat jen na spoluvlastnický podíl pachatele, ale nemůže se dotýkat spoluvlastnického podílu jiných osob (srov. přiměřeně rozhodnutí uveřejněné pod č. 69/1953 Sb. rozh. tr.).

45. Pro trest propadnutí majetku rovněž platí, že jej nelze uložit vedle peněžitého trestu, což výslovně vyplývá z § 53 odst. 1 věty třetí tr. zákoníku, podle něhož nelze uložit peněžitý trest vedle propadnutí majetku. Důvodem je povaha těchto dvou trestů, které se vzájemně vylučují, protože účinky by se zbytečně kumulovaly.

46. Zákon neslučitelnost peněžitého trestu (§ 67 tr. zákoníku) a trestu propadnutí majetku uložených vedle sebe tímž rozsudkem v § 53 odst. 1 tr. zákoníku vymezuje pouze obecně tím, že stanoví, že tyto dva druhy trestu „nelze uložit“ vedle sebe, aniž by podrobněji určil, zda tato neslučitelnost se týká jen propadnutí veškerého majetku anebo zda se tato podmínka vztahuje i na trest propadnutí části majetku soudem určené ve smyslu § 66 odst. 3 věty před středníkem tr. zákoníku. S ohledem na význam a smysl, pro které zákon nemožnost uložení některých druhů trestů vedle sebe stanoví, jimiž jsou zejména nežádoucí kumulace jejich účinků, jež jsou podobné (což je případ zde srovnávaného peněžitého trestu a trestu propadnutí majetku), anebo snaha o zachování alternativního charakteru některých druhů trestů vůči trestu odnětí svobody, je možné dovodit, že zákon tuto neslučitelnost stanoví ke konkrétnímu druhu trestu v jeho obecném vymezení, tzn. bez modifikací či konkrétně uložené výši trestu, s nimiž jinak v dalších ustanoveních za určitých okolností počítá. Proto je třeba pro závěr o neslučitelnosti trestu propadnutí majetku s trestem peněžitým vycházet z této zásady bez ohledu na to, že podle § 66 odst. 3 věty před středníkem tr. zákoníku je možné ho ukládat i v jeho části soudem určené, tedy může se týkat i jen části majetku pachatele. Rozhodná v tomto smyslu je totiž nežádoucí kumulace těchto dvou druhů trestů plynoucí z jejich majetkové povahy, neboť oba představují vždy, ať je ukládán trest propadnutí majetku na veškerý majetek, anebo jen na jeho část,

výrazný zásah do majetkové sféry pachatele. Obdobný účinek má i peněžitý trest (§ 67 tr. zákoníku), který je rovněž zásahem do majetkových poměrů pachatele, což vede ke zdvojení téhož účinku, a to v obou případech ve prospěch státu. U obou těchto trestů majících dopad do majetkových poměrů pachatelů je jejich společným rysem i to, že ve větší či menší míře postihují i jiné osoby než pachatele, a to ve stejně negativním směru zhoršení jejich životní úrovně. Kromě toho právě majetková povaha těchto trestů svědčí o tom, že v propadnutí majetku je zahrnut týž účel, k němuž směřuje i peněžitý trest.

47. Při ukládání trestu propadnutí majetku (celého nebo jeho části) je soud povinen respektovat kromě obecných hledisek vymezených v § 39 tr. zákoníku též rozsah a hodnotu majetku, který patří pachateli, aby měl alespoň rámcovou představu o dopadu tohoto trestu do majetkových poměrů pachatele a dalších osob (rodinných příslušníků pachatele apod.), jejichž oprávněných zájmů se uložený trest dotýká. Všechny okolnosti rozhodné pro uložení trestu propadnutí majetku, k nimž je třeba opatřit potřebné důkazy, pak musí soud vzít v úvahu i s přihlédnutím k tomu, zda vysloví propadnutí celého majetku pachatele, nebo jen jeho části, případně jak velké části, a jestli uloží i jiný druh trestu přípustný vedle propadnutí majetku.

48. Nejvyšší soud v posuzované věci shledal, že se odvolací soud při ukládání trestu propadnutí majetku podle § 66 odst. 1 tr. zákoníku popsanými pravidly pro jeho ukládání důsledně neřídil, a uložil jej, aniž si opatřil potřebné podklady pro rozhodnutí o něm a zvážil všechny podmínky ve smyslu § 39 tr. zákoníku u každého z obviněných, jimž tento trest ukládal. Nevzal v potaz § 38 tr. zákoníku, podle něhož je trestní sankce nutné ukládat s přihlédnutím k povaze a závažnosti spáchaného trestného činu a poměrům pachatele, přičemž tam, kde postačí uložení trestní sankce méně postihující, nesmí být uložena trestní sankce pro pachatele citelnější.

Závěry Nejvyššího soudu k námitkám proti trestu propadnutí majetku:

49. Nejvyšší soud v přezkoumávané věci k dovolání obviněného M. Š. shledal, že odvolací soud při ukládání trestu propadnutí majetku u tohoto obviněného nerespektoval podmínky stanovené v § 53 odst. 1 tr. zákoníku a pochybil, jestliže obviněnému M. Š. uložil trest propadnutí části majetku, a to orné půdy na uvedených parcelách a rovněž vodní plochy (hodnoty tohoto majetku ani k jakému účelu byl obviněným využíván soud nezjišťoval), vedle peněžitého trestu v celkové částce 500 000 Kč. Jak bylo výše vysvětleno, tyto dva tresty majetkové povahy odvolací soud ve smyslu § 53 odst. 1 věty třetí tr. zákoníku nemohl obviněnému M. Š. uložit vedle sebe. Již z důvodu této vady vyplývající ze zákona nemohl trest propadnutí majetku, proti němuž obviněný M. Š. ve svém dovolání brojil, obstát, a bylo nutné, aby jej Nejvyšší soud u tohoto dovolatele zrušil.

50. Dalším důvodem, a to nejen u tohoto dovolatele, ale ze stejných příčin i u dovolatelů I. K., R. M. a A. R. S., byly Nejvyšším soudem zjištěné nedostatky v uložení trestu propadnutí majetku vycházející jednak z nedostatečných podkladů, které si odvolací soud pro uložení tohoto druhu trestu opatřil, a též jednostranného vyhodnocení všech nezbytných okolností, zejména pomnutí skutečností vyplývajících z ustanovení § 38 a § 39 tr. zákoníku.

51. Podstatným pochybením odvolacího soudu bylo, že pokud při nařízení veřejného zasedání již věděl, že hodlá vyhovět odvolání státního zástupce a uložit jmenovaným obviněným uvedený trest, byl povinen si pro takové rozhodnutí opatřit všechny podklady tak, aby shora rozvedeným podmínkám zákonem stanoveným zejména v 38, 39 a § 66 odst. 3 tr. zákoníku vyhověl.

52. Přestože Nejvyšší soud v konání veřejného zasedání v nepřítomnosti obviněných nespátrával obviněnými na podkladě dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. d) tr. ř. vytýkané procesní nedostatky, to, že si odvolací soud neopatřil potřebné podklady pro posouzení poměrů obviněných a jejich rodinných příslušníků, nezjistil alespoň rámcově rozsah majetku u každého z obviněných, a

neměl tudíž potřebné informace o tom, jak uložení propadnutí popsaných nemovitostí ovlivní rodiny obviněných, zejména pokud jde o jejich obživu, je nutné jako nedostatek hodnotit jako podstatnou vadu v rámci ukládaného trestu, pro který si nevytvořil dostatečný zákonem vyžadovaný podklad. Žádnou z těchto skutečností odvolací soud neposuzoval, ale spokojil se pouze s rozhodnutím o zajištění tohoto majetku z přípravného řízení a spoléhal na výpisy z katastru nemovitostí, což zásadně nemohlo postačovat pro spolehlivé uvážení všech skutečností, které byl povinen před rozhodnutím o tomto druhu trestu brát v úvahu. Jak totiž stanoví obecné zásady pro ukládání tohoto trestu, odvolací soud byl povinen pečlivě zvážit jak okolnosti spáchaného činu, tak i osobu a poměry pachatele (§ 39 tr. zákoníku), zvláště poměry rodinné a majetkové (§ 66 odst. 3 tr. zákoníku), a to u každého z pachatelů zvlášť. Pouhé konstatování skutečností podávajících se z výpisů z katastru nemovitostí a listů vlastnictví k jednotlivým nemovitostem a obecné zjištění o počtu dětí a pracovním zařazením pachatelů bez posouzení dalších, rovněž významných, okolností nelze pokládat za postačující. Tato vada se pak promítá i do absence závěru a vyváženosti tohoto trestu k ostatním druhům trestů, jež byly obviněným současně uloženy bez zohlednění podmínek § 38 tr. zákoníku.

53. V té souvislosti Nejvyšší soud jen připomíná, že státní zástupce je oprávněn už v obžalobě navrhnout uložení trestu propadnutí majetku (nebo jiného konkrétního druhu trestu). I když tak neučiní, je povinen zajistit, aby byly již v přípravném řízení náležitě objasněny osobní a majetkové poměry pachatele (obviněného), pokud reálně přichází v úvahu, že soud uloží trest propadnutí majetku nebo jiný trest, který pachatele postihne na majetku (§ 39 odst. 7 tr. zákoníku). V takovém případě nestačí jen zajistit majetek pachatele (obviněného) podle § 347 tr. ř., jak se tomu stalo v posuzované věci. Návrh na uložení trestu propadnutí majetku státní zástupce učinil až v závěrečné řeči při hlavním líčení dne 13. 3. 2015, a to pouze s lakonickým odkazem na usnesení policejního orgánu ze dne 24. 6. 2013 založené ve spisu na č. l. 124 až 143 (č. l. 2277 spisu). Je třeba připomenout, že předmětem dokazování se rozumí okruh skutečností, jež je nutné v trestním řízení dokazovat, a proto trestní řád ukládá orgánům činným v trestním řízení mimo jiné dokazovat okolnosti důležité pro rozhodnutí ve věci samé (které jsou významné z hlediska hmotného práva), mezi nimiž nelze pominout vedle skutkových okolností ani okolnosti důležité pro uložení určitého opatření obviněnému, a to buď trestu, ochranného opatření, náhrady škody nebo nemajetkové újmy, resp. vydání bezdůvodného obohacení. Tato povinnost státního zástupce vyplývá mimo jiné i z toho, že je povinen v rámci dokazování objasňovat i osobní poměry pachatele, které přímo nesouvisí se spácháním trestného činu, ovšem mohou ovlivnit úvahy při ukládání trestu nebo ochranného opatření (§ 38 odst. 1, § 39 odst. 1, § 96 odst. 1 tr. zákoníku, § 14 odst. 1 t. o. p. o. apod.). Jde o dokazování okolností, které charakterizují osobu pachatele, a proto v rámci nich je třeba zjišťovat i jeho majetkové poměry (přiměřeně srov. rozhodnutí uveřejněné pod č. 57/1972-I. Sb. rozh. tr., dále zejména ŠÁMAL P. a kol. Trestní řád I. § 1 až 156. Komentář. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 1319, 1329).

54. Přestože v ustanoveních § 176 a § 177 tr. ř. není výslovně uvedeno, že musí obžaloba obsahovat podklady i pro uložení trestu, tato povinnost vyplývá z postavení státního zástupce jako veřejného žalobce v kontradiktorním procesu a ze zásady obžalovací (§ 2 odst. 8 tr. ř.), která má dopad nejen pro objasnění otázek spojených s vinou, ale má nedílný vztah k zajištění podkladů pro uložení trestu, neboť: „Odsouzení pachatele trestné činnosti je v souladu s čl. 80 Ústavy České republiky primárně věcí státního zastupitelství. Je to tedy státní zastupitelství, kdo nese odpovědnost za to, aby soudu předložená trestní věc byla podložena procesně použitelnými důkazy potřebnými k rozhodnutí o vině a trestu v souladu s podanou obžalobou“ (srov. náleží Ústavního soudu ze dne 14. 5. 2008, sp. zn. [II. ÚS 2014/07](#)).

55. Dovolací soud jen připomíná, že na obdobnou povinnost státního zastupitelství již v minulosti poukázal (srov. stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 12. 2. 2014, sp. zn. Ts 43/2012, uveřejněné pod č. 9/2014 Sb. rozh. tr.), když zdůraznil, že na ukládání trestů má vliv i přístup státních zástupců,

kteří by se také měli ve své praxi zaměřit na efektivní ukládání trestu. Byť se uvedená zásada vztahovala na ukládání krátkodobých nepodmíněných trestů odnětí svobody a alternativních trestů, jde o obecnou zásadu, jíž je nutné respektovat i u trestů majetkové povahy, kde právě majetkové poměry patří k základním podmínkám pro to, aby tento druh trestů byl ukládán. Rovněž je třeba zdůraznit, že i v tomto materiálu Nejvyšší soud konstatoval: „K lepšímu využívání ustanovení § 39 odst. 7 tr. zákoníku by mohla přispět i zvýšená aktivita státních zástupců při navrhování uložení přiměřeného trestu majetkové povahy ve všech vhodných případech. Přitom již v přípravném řízení by měly policejní orgány, a to i k pokynu státního zástupce ve smyslu § 174 odst. 2 písm. a) tr. ř. (příp. i § 157 odst. 2 tr. ř.), opatřovat podklady pro ukládání trestů majetkové povahy, včetně objasňování majetkových poměrů obviněného (srov. § 39 odst. 1 tr. zákoníku), což je základním předpokladem pro uložení peněžitého trestu, ale i ostatních trestů majetkové povahy“.

56. Jestliže odvolací soud v projednávané trestní věci neměl ze všech uvedených důvodů v obsahu spisu dostatečné podklady (a to buď proto, že v tomto směru byly aktivity v přípravném řízení nedostatečné, anebo i proto, že si je sám neopatrily a neprovedl) pro to, aby mohl řádně poměry všech obviněných, jimž trest propadnutí majetku ukládal, posoudit tak, jak stanoví § 39 odst. 1 tr. zákoníku, neměl splněny podmínky pro to, aby tento trest uložil. Pro takový závěr nepostačovalo, že vycházel z toho, že u I. K. „nebyly zjištěny žádné okolnosti ve smyslu § 66 odst. 3, věta za středníkem tr. zákoníku, které by bránily uložení i tohoto trestu, a že již zjištěné okolnosti trestné činnosti a poměry obviněného I. K., které jsou zcela standardní, svědčí pro nutnost doplnit uložené tresty odnětí svobody a zákazu činnosti i o trest propadnutí určeného majetku“. Rovněž tak tomu bylo u obviněného R. M., k němuž odvolací soud konstatoval, že „je 1/3 spoluvlastníkem rodinného domu, nádvoří a zahrady v obci Č. T., katastrální území H. Ž., byl odsouzen pro zvlášť závažný zločin (§ 240 odst. 3 tr. zákoníku) a tímto pro sebe nebo pro jiného získal majetkový prospěch. U tohoto obviněného nebyly zjištěny žádné okolnosti ve smyslu § 66 odst. 3 věty za středníkem tr. zákoníku, které by bránily uložení i tohoto trestu“. I u tohoto obviněného soud shledal poměry standardními, z čehož dovedl nutnost doplnit uložené tresty odnětí svobody a zákazu činnosti i o trest propadnutí určeného majetku, přestože jeho příjem plynul pouze z pracovního poměru u OKD, a. s. Obdobně nedostatečné zjištění učinil i u obviněné A. R. S., u níž trest propadnutí majetku se týkal parcely, zahrady, rodinného domu a garáže, neboť shledal, že poměry této obviněné „jsou zcela standardní, svědčí pro nutnost doplnit uložené tresty odnětí svobody a zákaz činnosti i o trest propadnutí určeného majetku. Obžalovaná má stálý příjem z pracovního poměru u společnosti K. Česká republika, v. o. s., tedy příjmy má, a tudíž má prostředky pro uspokojení svých životních potřeb i své dcery v případě propadnutí uvedených nemovitostí“. Podle této argumentace odvolací soud zásadně považoval za splnění podmínek pro uložení trestu propadnutí majetku, pokud jde o poměry obviněných, že byly standardní, a obvinění měli jakýkoliv příjem, jehož výši však nezkoumal.

57. Uvedené závěry Nejvyšší soud nepovažoval za odpovídající zákonným podmínkám a shledal je zcela nepřesvědčivými, neboť vycházely jen z povrchních zjištění, které pro uložení trestu propadnutí majetku nepostačují. Nejvyšší soud proto dospěl k závěru, že uložený trest propadnutí majetku v dané trestní věci nemohl obstát, a proto ho podle § 265k odst. 1, odst. 2 věty první tr. ř. zrušil. Shledal totiž, že byť šlo ve smyslu § 66 odst. 1 tr. zákoníku o zvlášť závažný zločin a obvinění se snažili získat majetkový prospěch, jak toto ustanovení v návaznosti na § 39 a 38 tr. zákoníku předpokládá, nebyly zjištěny takové okolnosti spáchaného trestného činu a poměry pachatelů, které by jeho uložení opodstatňovaly.

58. K okolnostem spáchaného trestného činu odvolací soud sice přihlížel, avšak nezvažoval jeho povahu vzhledem k pravidlům pro ukládání trestu ve smyslu § 38 tr. zákoníku ani neměl plně na paměti zásadu proporcionality, neboť uložený trest propadnutí majetku nebyl vyvážený ke všem uloženým dalším druhům trestů s přihlédnutím jen k nezbytné trestní represi, a to ani s ohledem na vzniklý následek v podobě neoprávněného majetkového prospěchu. Všichni obvinění společně

(včetně obviněného J. M.) způsobili na daních českému státu škodu v celkové výši 6 674 005 Kč, což představuje hranici škody velkého rozsahu.

59. Obviněnému M. Š. byl uložen trest odnětí svobody pět roků a šest měsíců a trest zákazu činnosti na čtyři roky, jakož i peněžitý trest, obviněnému I. K. trest odnětí svobody pět roků a trest zákazu činnosti též na čtyři roky, obviněnému R. M. souhrnný trest odnětí svobody na sedm roků a šest měsíců a trest zákazu činnosti na osm roků, obviněné A. R. S. byl uložen trest odnětí svobody pět roků a trest zákazu činnosti na čtyři roky. S ohledem na to, že společně způsobená škoda činila více než 6 milionů korun u všech obviněných, nelze přepínat trestní represi, neboť jen o nepatrnou část přesáhla hranici škody velkého rozsahu určující trestní sazbu u kvalifikované skutkové podstaty zločinu podle § 240 odst. 3 tr. zákoníku, podle níž byli obvinění odsuzováni, a to v rozpětí od pěti do deseti let odnětí svobody. Přestože obviněným byly ukládány tresty odnětí svobody téměř na samé spodní hranici trestní sazby, jde o tresty citelné, které jsou navíc doplněny o tresty zákazu činnosti uložené v polovině rozmezí, v nichž je lze stanovit. Odvolací soud obviněným (až na obviněného R. M., u něhož zpřísnil i trest odnětí svobody a trest zákazu činnosti) uložil uvedené dva druhy trestu ve stejné výměře, a navíc uložil trest propadnutí majetku. Přičemž je třeba zdůraznit, že pokud jde o obviněné, nejedná se o nikterak majetné osoby, jak vyplynulo z výše uvedených charakteristik jejich majetkových, pracovních a rodinných poměrů rozvedených odvolacím soudem. Bylo třeba též hodnotit, že obviněný M. Š. byl sice již čtyřikrát soudně trestán, ale k těmto odsouzením nelze z důvodu osvědčení přihlížet, obviněný I. K. je osobou bezúhonnou, když k odsouzení z roku 1979 již vzhledem k odstupu času (navíc jen za přečin) nelze přihlížet, obvinění R. M. i A. R. S. jsou osobami dosud bezúhonnými. U žádného z těchto obviněných nebylo zjištěno, že by se v minulosti podíleli na prosperujících společnostech, a pokud jde o majetky, které jim byly uloženy k propadnutí, všichni je získali nikoliv v důsledku nyní projednávané trestné činnosti, ale na základě běžných způsobů nabytí majetku, navíc i před dlouhou dobou, než trestnou činnost spáchali.

60. Z hlediska proporcionality uloženého trestu a okolností, za nichž byl čin realizován, je třeba zdůraznit i dobu, která uplynula od jeho spáchání, když k němu došlo v roce 2009, což je téměř šest let předtím, než odvolací soud (25. 8. 2015) o uložení trestu propadnutí majetku rozhodl. Taková doba se jeví příliš dlouhá na to, aby bylo nutné trestní represi, byť u závažného trestného činu, neúměrně zvyšovat nad rámec obvyklý (i soudem prvního stupně považovaný za postačující). Proto Nejvyšší soud dospěl k závěru, že uložení trestu propadnutí majetku není nezbytné ani vhodné i vzhledem k době, která uplynula od spáchání činu (roku 2009).

61. Všechny tyto skutečnosti vedly Nejvyšší soud k závěru, že trest propadnutí majetku u všech obviněných je trestem necitelným, pouze zvyšujícím represi trestu, aniž by přitom byl nezbytně nutný k nápravě obviněných nebo k ochraně společnosti, a podle názoru Nejvyššího soudu jej z hledisek vymezených v § 66 odst. 1 a § 39 tr. zákoníku k nápravě obviněných nebylo třeba. Potřebnou sankci za čin, jež obvinění M. Š., I. K., R. M. a A. R. S. spáchali, zajistí uložené citelné tresty odnětí svobody a k ochraně společnosti povedou i tresty zákazu činnosti, u obviněného M. Š. rovněž peněžitý trest.

62. Ze všech těchto důvodů Nejvyšší soud rozhodl tak, že z podnětu dovolání obviněných M. Š., I. K., R. M. a A. R. S. směřujících na podkladě dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř. proti výroku o trestu propadnutí majetku podle § 265k odst. 1, odst. 2 věty první tr. ř. zrušil rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 25. 8. 2015, sp. zn. 4 To 44/2015, ve výroku o trestu, a to v části trestů propadnutí majetku podle § 66 odst. 1 tr. zákoníku těmto obviněným uložených. Protože tento druh trestu považoval za nesprávně uložený, tuto část výroku o trestu pouze zrušil a nečinil žádné jiné rozhodnutí, čímž vady, které shledal v přezkoumávaném rozsudku odvolacího soudu, sám napravil. Podle § 265 odst. 2 věty druhé tr. ř. současně zrušil i další rozhodnutí na zrušené části rozsudku obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. V ostatních částech dovolání obviněných M. Š., I. K., R. M. a A. R. S. nepovažoval důvodnými, a proto

kromě uvedeného ponechal přezkoumávané rozhodnutí beze změny.